

BIULETYN

Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

WARSZAWA GRUDZIEŃ 1949 Nr. 12 (36)

Wydaje Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, W-wa, Smulikowskiego 6-8.

Posiedzenie Zarządu Głównego P. T. K.

W niedzielę dnia 11 grudnia odbyło się w Warszawie plenarne posiedzenie Zarządu Głównego P. T. K., na które przybyło 30 członków, w tym przedstawiciele Okręgów w Warszawie, Szczecinie, Gdańsku, Rzeszowie, Kielcach, Olsztynie, Białymstoku, Bydgoszczy, Poznaniu.

Przewodniczył obradom Prezes prof. dr Stanisław Leszczycki oraz V. Prezes poseł Marek Arczyński.

Porządek dzienny obrad obejmował przegląd całokształtu zagadnień programowych i organizacyjnych P. T. K. w oparciu o sprawozdania Prezydium oraz podstawy budżetu PTK na rok przyszły.

Zagajając obrady, Prezes dr St. Leszczycki zaznaczył, że podjęta przez rząd akcja upowszechnienia turystyki nakłada na naszą organizację poważne obowiązki, którym winniśmy podoleć. W pierwszym rzędzie winniśmy być przygotowani na obsłużenie masowych wycieczek Związków Zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej, Związku Młodzieży Polskiej, organizacji politycznych. W tej dziedzinie w roku bieżącym zyskaliśmy wiele cennych doświadczeń, które muszą być odpowiednio wykorzystane. Nasze Oddziały winny wzmocnić swą ogólną działalność programową, a w dziedzinie gospodarki finansowej ściśle przestrzegać ogólnie przyjętych zasad gospodarki uspołecznionej. W sprawach organizacji turystyki ważny głos mają czynniki nadrzędne w stosunku do organizacji społecznych. W najbliższym czasie zasady statutowe Towarzystwa winny być zastosowane do wytycznych, przyjętych dla organizacji turystyki krajoznawczej w całym państwie.

Następnie poszczególni referenci składali sprawozdania z działalności Prezydium za okres od zjazdu delegatów w Olsztynie po dzień 1 grudnia. Sprawozdanie ogólne z działalności Prezydium złożył sekretarz generalny Kazimierz Staszewski, omawiając wyniki prac w zakresie organizacyjnym, wydawniczym, propagandowym, współpracy z pokrewnymi organi-

zacjami społecznymi, oraz w dziale Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K. Sprawozdanie z osiągnięć na odcinku turystycznym złożył V. Prezes St. Lenartowicz. Ze sprawozdania wynika, że w roku sprawozdawczym P. T. K. zainwestowało w 47 schroniskach kwotę 60.000.000 zł, a niezależnie od tego 8.000.000 wydało na urządzenie wewnętrzne schronisk. Sprawozdanie z akcji muzealnej złożył V. Prezes Józef Kołodziejczyk. Szczególne zainteresowanie wywołał ten ustęp sprawozdania, w którym referent poinformował Zarząd Główny o projekcie przejęcia przez Ministerstwo Kultury i Sztuki 5 muzeów P. T. K., mian.: w Tomaszowie Mazowieckim, Piotrkowie, Włocławku, Miechowie i Kętrzynie. Sprawozdawca Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami dr Szymański poinformował Zarząd Główny co do przepisów przygotowanego przez Prezydium Regulaminu Wydziału, podał projekt składu Rady Wydziału oraz wyniki prac w zakresie doboru Opiekunów Społecznych dla poszczególnych zabytków przeszłości. Sprawozdania powyższe uzupełnione zostały sprawozdaniem finansowym, złożonym przez skarbnika ob. Dobrowolskiego.

Podstawy gospodarki budżetowej na rok 1950 zreferował kierownik biura Zbigniew Tokarski. Rozszerzający się zakres działalności Towarzystwa powoduje konieczność znacznego podwyższenia sum budżetowych. Przewidzieć należy rozwój aparatu administracyjnego, znaczne kwoty na szkolenie w skali ogólnopolskiej, scentralizowanie gospodarki w schroniskach, powołanie organu wydawniczego w Zarządzie Głównym, wydatną pomoc na działalność w Oddziałach i Okręgach P. T. K., jak również na działalność Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

Po wysłuchaniu wyczerpująco opracowanych sprawozdań członkowie Zarządu Głównego wzięli żywy udział w dyskusji, w czasie której dawano wyraz swego stosunku do poczynąń Prezydium oraz omawiano najpilniejsze potrzeby różnych Okręgów P. T. K.

W wyniku dyskusji jednogłośnie przyjęto wnioski aprobujały poczynania Prezydium, za-

twierdzono sprawozdanie kasowe, regulamin i skład personalny Rady Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami Przeszłości, wreszcie upoważniono Prezydium do opracowania szczegółowego budżetu na podstawach zreferowanych na posiedzeniu Zarządu Głównego.

W sprawach muzealnych Zarząd Główny przyjął wniosek następującej treści:

„Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wita ze szczerym uznaniem decyzję Rządu Rzeczypospolitej o planowym przejmowaniu przez Państwo muzeów i zbiorów muzealnych, gdyż uważa, że tylko opieka Państwa nad muzeami daje gwarancję pełnego ich rozwoju. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze natomiast będzie jaknajbardziej popularyzować muzea w masowym ruchu krajoznawczo-turystycznym dla szybkiego rozwoju wiedzy i kultury mas pracujących w Polsce Ludowej.

W związku z tym Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wzywa wszystkie Zarządy Okręgów i Oddziałów, aby prowadziły nadal wzmożoną akcję współpracy z muzeami terenowymi oraz gromadziły pod nadzorem Ministerstwa Kultury i Sztuki krajoznawcze zbiory muzealne, które mogą stać się zaczątkiem tworzenia nowych muzeów regionalnych“.

Rada Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami Przeszłości P. T. K.

Do Rady Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami Przeszłości powołani zostali następujący członkowie Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego: prof. dr Antoniewicz Włodzimierz, mgr Bogatowski Henryk, prof. dr Ciolek Gerard, mgr art. mal. Gintyllo Romana, dr Gostyński Tadeusz, doc. dr Herbst Stanisław, dr Kieszkowski Witold, dr Kluss Józef, inż. arch. Koziński Piotr, dr Król Aleksander, pplk. Łoza Stanisław, inż. arch. Matuszewski Witold, prof. dr Niemojewski Lech, prof. Remer Jerzy, mgr Rewski Zbigniew, dr Rothertowa Zofia, inż. arch. Ruszkowski Marian, inż. arch. Saski Kazimierz, dr Sawicka Stanisława, mgr Starzyńska Janina, dr Szymański Stanisław, inż. arch. Witkiewicz Jan, prof. dr Zachwatowicz Jan, prof. arch. Zborowski Bruno, art. mal. Woydyno Władysław.

Prezydium Rady Wydziału stanowią: dr Witold Kieszkowski — przewodniczący, prof. dr Ciolek Gerard — sekretarz. Mandaty te powierzyła im Rada Wydziału na organizacyjnym posiedzeniu w dniu 26 października 1949 roku.

Wydział ustala obecnie listę Opiekunów Społecznych dla poszczególnych zabytków przeszłości. Listę powołanych Opiekunów podamy w jednym z następnych numerów Biuletynu.

Przypomnieć należy, że Przewodniczącym Wydziału Opieki Społecznej nad Zabytkami

Przeszłości jest inż. arch. Jan Witkiewicz. V. Prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Posiedzenie Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K.

W niedzielę dnia 27 listopada 1949 roku odbyło się w Krakowie posiedzenie Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K. Ponieważ posiedzenie zwołano z okazji trzydziestolecia prac Komisji, Zarząd Główny delegował do Krakowa Wiceprezesa posła M. Arczyńskiego, Sekretarza Gen. K. Staszewskiego, dyr. Jadwigę Jaroszową, dr. S. Szymańskiego. Poza tym w posiedzeniu wzięli udział członkowie Prezydium Komisji oraz delegacji Rzeszowa, Radomia, Poznania, Śląska, Warszawy, Krakowa, Gdańska.

Zagajając posiedzenie, przewodniczący Komisji prof. Leopold Węgrzynowicz powitał gości i podkreślił, że posiedzenie to odbywa się w trzydziestą rocznicę założenia Kół Krajoznawczych. Na bogaty dorobek Kół złożyła się praca szerokich rzesz młodzieży oraz licznych bezinteresownie działających Opiekunów Kół, wywodzących się ze sfer nauczycielskich.

Z okazji jubileuszu przedstawiciele Zarządu Głównego złożyli prof. Leopoldowi Węgrzynowiczowi, prowadzącemu Komisję lat trzydziści, serdeczne gratulacje, do których przedstawiciele Okręgów dodali piękne upominki. Prezes P. T. K. prof. dr. Stanisław Leszczycki przesłał na ręce prof. Węgrzynowicza specjalną depezę gratulacyjną.

Następnie prof. Węgrzynowicz przedstawił stan organizacyjny Kół w poszczególnych Okręgach. W okręgu śląskim zarejestrowano 177 Kół, w łódzkim 102 Kola, w krakowskim 71, warszawskim 59, poznańskim 51, szczecińskim 43, kieleckim 39, gdańskim 32, rzeszowskim 26, pomorskim 19, białostockim 12, lubelskim 7, olsztyńskim 1, wrocławskim 1. Łącznie zarejestrowano 640 Kół. Nie wszyscy Opiekunowie Kół wypełnili obowiązujące deklaracje, nie wszystkie Kola nadesłały do Komisji swoje sprawozdania. Podkreślić należy, że największą liczbę Kół wykazują okręgi robotniczo-przemysłowe, a więc śląski i łódzki. Organ Komisji „Orli Lot“ posiada 2590 prenumeratów. Dzięki pomocy ze strony Zarządu Głównego Komisja w roku sprawozdawczym dysponuje budżetem, który w dużym stopniu umożliwia realizację zasadniczych potrzeb Komisji.

W dyskusji nad sprawozdaniem zabrał głos Sekretarz Gen. P. T. K. ob. Kazimierz Staszewski, który podkreślił poważną rolę krajoznawstwa w wychowaniu socjalistycznym. Gdy przejrzymy programy nauczania w szkole ogólnokształcącej, stwierdzimy bez trudu, że

zagadnienia krajoznawcze i związane z nimi wychowanie w duchu patriotycznym są jednym z zasadniczych elementów współczesnego nauczania i wychowania. Praca w Kołach Krajoznawczych winna być wzbogaceniem i uzupełnieniem obowiązujących we współczesnej szkole zasad wychowawczych.

Wiceprezes poseł Arczyński wskazał na konieczność rozszerzenia w pracy Kół zagadnień turystycznych, gdyż sprawę upowszechnienia turystyki zaczynać należy od młodzieży, w szczególności zaś zorganizowanej w Kołach Krajoznawczych. W pracy swojej Koła winny utrzymywać łączność ze Związkami Zawodowymi i Związkiem Młodzieży Polskiej.

Prof. Węgrzynowicz zaznaczył, że liczne obozy krajoznawcze, zorganizowane latem bież. roku, liczne wycieczki młodzieży są już poważnym dorobkiem w zakresie ruchu turystycznego młodzieży krajoznawczej. Na rok przyszły przewiduje się znaczne rozszerzenie tej akcji.

Przedstawiciel Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami Przeszłości dr Szymański w krótkim referacie przedstawił rolę młodzieży krajoznawczej w ochronie zabytków. Koła Krajoznawcze, wybitniejsze jednostki spośród młodzieży mogą z powodzeniem spełniać funkcje społecznych Opiekunów nad zabytkami przeszłości.

Przedstawiciel Wydziału Wydawnictw Pocztkowych red. Skąpski z Warszawy zaapelował do Kół Krajoznawczych o popularyzowanie i popieranie wydawnictw pocztkowych P. T. K. Kompletów tych pocztówek stać się mogą pożyteczną pomocą naukową, nagrodą za pracę, tematem do prac w Kołach.

W drugiej części obrad Komisji przedstawiciele poszczególnych Okręgów składali sprawozdania z działalności Kół Krajoznawczych na swoich terenach. Sprawozdania oparte na faktach i liczbach ujawniły bardzo pokąźny dorobek oraz bogactwo metod pracy różnych Kół.

Młodzież krajoznawcza organizuje liczne wycieczki, szkoli się na własnych kursach dla przewodników, urządza okolicznościowe uroczystości, świetlice krajoznawcze, z opracowanymi przez siebie programami artystycznymi o charakterze regionalnym udaje się do świetlic robotniczych, oraz innych organizacji młodzieżowych, opracowuje naukowo szereg zagadnień z życia gospodarczego Polski współczesnej ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu. Zjazdy okręgowe, rejonowe zloty młodzieży krajoznawczej, wizyty jednych Kół u Kół innego powiatu (w szczególności na terenie woj. rzeszowskiego) — oto formy współzycia młodzieży różnych rejonów. Więzy łączności utrwalają obozy krajoznawcze obejmujące z zasady młodzież z całej Polski.

Referując dorobek swego okręgu, poszczególni sprawozdawcy przytaczali równocześnie trudności, jakie napotykają w pracy, w szczególności przepracowanie Opiekunów, młodzieży, brak koniecznych funduszy na pracę w Kołach, brak daleko idących zniżek kolejowych, odpowiednich informatorów turystycznych itp.

Reasumując wyniki dyskusji przewodniczący prof. Węgrzynowicz z zadowoleniem stwierdził żywotność Kół i idee Opiekunów. Sądzić należy, że przy obecnych sprzyjających warunkach, praca Kół będzie rozwijała się coraz bardziej.

Po wyczerpaniu spraw bieżących przewodniczący zamknął obrady.

W czasie przerwy obiadowej odbyło się z okazji jubileuszu otwarcie wystawy prac obozu krajoznawczego, zorganizowanego przez Koło przy III Gimnazjum i Liceum im. Króla Jana Sobieskiego w Krakowie.

Obóz ten odbył w okresie lata wędrowkę wzdłuż „Szlaku Orlich Gniazd“, to jest wzdłuż trasy jurajskiej. W czasie wędrowek młodzież opracowała bardzo szczegółowo zabytki przeszłości, dając barwne opisy słowne zabytków, pięknie wykonane rysunki, plany, przekroje, modele, fotografie, gromadząc równocześnie wykopaliska, skamieńny, wartościowe pod względem naukowym minerały. Wszystko to ułożone w sposób metodyczny złożyło się na interesującą wystawę, po której oprowadzała licznych gości młodzież oraz prof. Węgrzynowicz.

Przedstawiciele Zarządu Głównego złożyli młodzieży gratulację z powodu imponujących wyników ich pracy, a serdeczne podziękowanie dyrektorowi Liceum ob. Pawłowskiemu za pomoc przy urządzeniu wystawy. Specjalne podziękowanie złożono prof. Brzozowej, Opiekunce Koła, za trud włożony w organizację obozu i wystawy.

Wystawa krakowska była pięknym dowodem wielkiej wartości pracy Kół Krajoznawczych. Wystawę zwiedzali tłumnie rodzice i młodzież szkolna.

Okręg P. T. K. w Poznaniu.

W dniu 20 listopada rb. odbyło się w Poznaniu zebranie organizacyjne Okręgu P. T. K. zwołane z inicjatywy Prezesa Oddziału Poznańskiego dyr. Franciszka Jaśkowiaka. Na zebranie przybyli przedstawiciele Oddziałów P. T. K. z Poznaniu, Gniezna, Jarocina, Międzyrzecza i Zielonej Góry, przedstawiciel Kuratorium Okręgu Szkolnego, oraz przedstawiciel Okręgowej Rady Związków Zawodowych ob. Balcerowski. Przewodniczył zebraniu plk. Springer — delegat Oddziału Gnieźnieńskiego.

Ob. dyr. Fr. Jaśkowiak omówił na wstępie zadania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego na terenie województwa Poznańskiego, oraz obecny stan organizacyjny PTK na tym terenie. Przedstawiciel O. R. Zw. Zaw. ob. Balcerowski podkreślił, że Wydział Kulturalno-Oświatowy O. R. Z. Z. ma wspólne zadania z P. T. K. W masowym ruchu turystycznym świata pracy doświadczenie PTK może oddać Związkowi Zawodowemu duże usługi, dlatego też ścisła współpraca Związków Zawodowych z P. T. K. jest konieczna.

Następnie przedstawiciele poszczególnych Oddziałów PTK zreferowali stan prac krajoznawczych na swoich terenach. Okazało się ze sprawozdań, że młody jeszcze Oddział PTK w Jarocinie ma już w swym dorobku trzy publikacje, zorganizował dwie masowe wycieczki krajoznawcze do Poznania, obejmujące łącznie 1500 osób, współpracuje wydatnie z miejscowym Kołem Krajoznawczym Młodzieży Szkolnej przy Liceum.

Prezesem Okręgu PTK wybrano inż. Bolesława Mizerskiego, I-szym V. Prezesem Tadeusza Fischbacha, nacz. Wydz. Kult. Ośw. O. R. Zw. Zaw., II-gim V. Prezesem Czesława Biłasza, insp. Wydz. Kult. Oświat. „Czytelnika“, Sekretarzem ob. Julię Pilarską, ref. tur. DOKP Poznań, na zast. ob. Edwarda Balcerowskiego (O. R. Zw. Zaw.), Skarbnikiem Eleonorę Be styńską.

Ponadto w skład Zarządu weszli: plk. Stefan Springer z Gniezna, Helena Mączewska z Zielonej Góry, Zofia Janowska z Jarocina, Maria Jeldzińska z Międzyrzecza, wiz. Witold Ossowski jako przedstawiciel Kuratorów Okr. Szk. Poznańskiego.

W planie pracy organizacyjnej uznano za wskazane powołanie Oddziałów PTK w Gorzowie, Pile, Lesznie, Krotoszynie, Gostyniu,

Ostrowie, Zninie, Szamotułach, Kole i Koninie. Oddział w Kaliszu istnieje, lecz na zebraniu nie był reprezentowany.

Delegatury PTK powinny być powołane w Łagowie, Sulęcynie, Gubinie, Słubicach, Plezewie i Smielowie.

Przedstawiciel O. R. Zw. Zaw. zapowiedział zbiorowe zgłoszenie świetlic związkowych do prenumeraty miesięcznika krajoznawczego — „Ziemia“.

Oddział P. T. K. w Suwałkach.

Oddział P. T. K. w Suwałkach, zajęty początkowo całkowicie sprawami urzędzenia i uruchomienia schroniska nad Wigrami, postanowił obecnie zająć się żywiej sprawami Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

W dniu 18 listopada br. odbyło się walne zgromadzenie członków Koła Krajoznawczego przy Liceum Ogólnokształcącym w Suwałkach. Na zebranie to przybyli członkowie Zarządu Oddziału P. T. K., a prezes Oddziału ob. R. Krukowski wygłosił do młodzieży obszerniejsze przemówienie, w którym zapoznał młodzież ze stanem organizacyjnym P. T. K. w Polsce, zamierzeniami Oddziału Suwałskiego i wezwał młodzież do współpracy z Oddziałem.

Ta żywa łączność Zarządu Oddziału z Kołem Krajoznawczym godna jest podkreślenia. Zaznaczyć trzeba, że młodzież krajoznawcza oddaje Oddziałowi duże usługi przy zbieraniu składek członkowskich. W wielu Oddziałach zbieranie składek przedstawia poważne trudności. W Suwałkach składki inkasuje młodzież Kół Krajoznawczych, roznosząc równocześnie nadesłane egzemplarze Ziemi.

Przykład Suwałk winien znaleźć szerokie zastosowanie i w innych Oddziałach P. T. K.

Ostatnio powstało w Suwałkach drugie Koło Krajoznawcze przy Liceum Ogrodniczym.

